

Ana Batinić
Sani Sardelić

DOI: <https://dx.doi.org/10.21857/moxpjh1g2m>
Izvorni znanstveni članak
Rukopis prihvaćen za tisak: 27.11.2023.

JELČIĆEV ŠEGEDIN

Sažetak

Ovaj rad posvećen je Jelčićevu čitanju Šegedinova opusa s jedne strane te s druge njegovu zalaganju i aktivnom djelovanju na promicanju i popularizaciji književnog djela Petra Šegedina u široj kulturnoj javnosti. U prvome će dijelu stoga biti riječi o analizama pojedinih Šegedinovih romana, pripovijedaka, dnevnčkih zapisa ili autorova književnog i publicističkog rada općenito, a koje je Dubravko Jelčić objavljivao u obliku predgovora i pogovora izdanjima Šegedinovih djela, u periodici i naposljetku u tekstovima nekrološkog, odnosno spomeničkog karaktera nastalima nakon Šegedinove smrti 1998., a koji, s obzirom na činjenicu da odnos između Jelčića, književnog povjesničara, i Šegedina, književnog autora, nije bio samo znanstveno-analitički, nego i prijateljski, poprimaju i intimnije tonove. Drugi dio izlaganja nastojat će prikazati i od zaborava sačuvati Jelčićev rad u okviru kulturno-znanstvene manifestacije Dani Petra Šegedina, čiji je bio jedan od inicijatora, a koja se svake druge godine, od 2005., održava u Korčuli i Žrnovu, rodnom mjestu Petra Šegedina te Orebiću, njegovu posljednjem počivalištu. U ovom kontekstu prisjetit ćemo se Dubravka Jelčića kao prvog voditelja skupova o Šegedinovu životu i djelu te urednika zbornika radova nastalih na temelju izlaganja sa spomenutih skupova. Upravo je Jelčićevo vrsno poznavanje Šegedinovog opusa i njegova motiviranost osobnim kontaktom pridonijela trajnosti i kvaliteti manifestacije.

Ključne riječi: Dubravko Jelčić; Petar Šegedin; književni opus; analiza; kulturna manifestacija Dani Petra Šegedina.

Ovaj je članak zamišljen i strukturiran dvodijelno, s ciljem pružanja uvida u višeslojan odnos akademika, književnog povjesničara Dubravka Jelčića prema akademiku, književniku i kulturnom djelatniku Petru Šegedinu. U tom smislu rad je posvećen Jelčićevu čitanju Šegedinova opusa s jedne strane te s druge njegovu zalaganju i aktivnom djelovanju na promicanju i popularizaciji književnog djela Petra Šegedina u široj kulturnoj javnosti. U prvome dijelu ukratko će biti spomenute analize pojedinih Šegedinovih romana, pripovijedaka, dnevnčkih zapisa ili autorova književnog i publicističkog rada općenito koje je Dubravko Jelčić objavljivao u obliku predgovora i pogovora izdanjima Šegedinovih djela, u svojoj sintetskoj *Povijesti hrvatske*

književnosti (2004.),¹ u periodici i naposljetku u tekstovima nekrološkog karaktera nastalima nakon Šegedinove smrti 1998., a koji, s obzirom na činjenicu da odnos između Jelčića, književnog povjesničara, i Šegedina, književnog autora, nije bio samo znanstveno-analitički nego i prijateljski, poprimaju i intimnije tonove.

„[Petar Šegedin]“², „Sveti vrag u *Djeci božjoj*“³, „*Djeca božja*: prvi i temeljni roman Petra Šegedina“⁴, „Tjeskobe u vrtovima getsemanskim“⁵, „Tri fragmenta o umijeću pisanja Petra Šegedina“⁶, „*Izdajnik*“⁷, „Umjetnost u sjeni politike. Petar Šegedin: *Frankfurtski dnevnik*“⁸, „Nešto o piscu *Crnog smiješka* i nešto o *Crnom smiješku*“⁹, „Posljednji pozdrav Petru Šegedinu“¹⁰, „O Petru Šegedinu dvadeset dana poslije“¹¹, „Petar Šegedin: Nema spasa od života“¹², „Živi Šegedin“¹³, „Proza jake misli“¹⁴, „Petar Šegedin danas“¹⁵, „Naš Petar Šegedin“¹⁶, Pogovori pisani za Šegedinova Sabrana djela u Škol-

¹ Dubravko Jelčić, *Povijest hrvatske književnosti. Tisućljeće od Bašćanske ploče do postmoderne*. Drugo, znatno prošireno izdanje, Naklada Pavičić, Zagreb, 2004., str. 453-457.

² Predgovor izabranim djelima Petra Šegedina u: Petar Šegedin, I. *Djeca božja/Pripovijetke*. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 128/1; Matica hrvatska – Zora, Zagreb, 1977., str. 7-33, bez naslova.

³ Tiskano kao dio pogovora *Spremna beseda*, u: Petar Šegedin, *Otroci božji*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1980., str. 387-411. Hrvatski izvornik objavljen je prvi put u knjizi *Riječ po riječ*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1989., str. 105-119.

⁴ Pisano kao predgovor slovenskom izdanju *Otroci Božji*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1980., a na hrvatskom objavljeno u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 163-184.

⁵ Pogovor u: Petar Šegedin, *Getsemanski vrtovi*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1981., str. 327-338.

⁶ Pogovor u: Petar Šegedin, *Pričanje. Kratke proze*, August Cesarec, Zagreb, 1991., str. 281-285.

⁷ Uz izdanje ovoga romana u nakladi Matice hrvatske, Zagreb, 1993. Objavljeno u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 184-194.

⁸ Riječ na predstavljanju knjige *Frankfurtski dnevnik*, 14. lipnja 1994. u Zagrebu. Objavljeno u „Hrvatskom slovu“, 23. srpnja 1999. te u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 201-204.

⁹ Prvi put objavljen u knjizi *Nove teme i mete*, 1995., str. 315-320.

¹⁰ Mirogoj, 7. rujna 1998. Objavljeno u: Petar Šegedin 1909. – 1998.; Spomenica preminulim akademikima, sv. 95; HAZU, Zagreb, 2000. i u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 195-197.

¹¹ Telefonska izjava za Hrvatski radio Mostar, 20. rujna 1998. Tiskano pod naslovom Petar Šegedin (1909. – 1998.). Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, knjiga 102, Zagreb, 1999. i u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 198-201.

¹² Zagreb, 28. veljače 2000. Objavljeno u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 204-206.

¹³ Govor na komemorativnoj sjednici Razreda za književnost HAZU-a, Zagreb, 9. lipnja 2000. Objavljeno u „Forumu“, broj 7-9, Zagreb, srpanj – rujan 2000., u: Petar Šegedin 1909. – 1998.; Spomenica preminulim akademikima, sv. 95; HAZU, Zagreb, 2000. te u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 206-219.

¹⁴ Riječ na predstavljanju knjige *Izabrane pripovijesti* Petra Šegedina u Društvu hrvatskih književnika, 6. ožujka 2001. Objavljeno u „Hrvatskom slovu“, 16. ožujka 2001. i u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 231-235.

¹⁵ Dani Petra Šegedina, zbornik radova, Korčula, 2006. te u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 219-226.

¹⁶ Paljetci i sjećanja o 10. obljetnici smrti. „Vijenac“, Zagreb, 4. prosinca 2008. te u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 226-231.

svoj knjizi, koja do danas nisu objelodanjena, uvršteni u knjigu *Živjeti u književnosti*¹⁷... Ovo su naslovi Jelčićevih osvrta na Šegedinov opus. Inače raspršeni u različitim publikacijama, nalazimo ih i među koricama knjiga *Riječ po riječ* (Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1989.), *Nove teme i mete* (Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1995.) i već spomenute *Živjeti u književnosti* (DHK, Zagreb, 2013.), u kojima su neki od tekstova objavljeni i prvi put. S obzirom na to da je nužno pretpostaviti da Jelčićevih članaka posvećenih Šegedinu ima još, otisnutih na stranicama novina ili časopisa, ova bibliografija ne pretendira biti finalnom. Međutim, za dobivanje presjeka glavnih Jelčićevih interpretativnih misli o temi Šegedin, vjerujemo da je posve dostatna. Jelčiću se čitanju Šegedina može pristupiti na više načina: kronološki, tematski ili žanrovski, prema mjestu objavljivanja odnosno namjeni... Premda se kronološki prikaz među njima vjerojatno čini kao najsuhoparniji, on ima i svojih prednosti. Čini mi se da dijakronija pruža mogućnost dvostrukoga praćenja tijeka rada dvojice intelektualaca koji su nam u fokusu: Šegedinove književne, a Jelčićeve kritičke i književnopovjesničarske misli koja je pratila književnikovo stvaranje. Nakon kronološkog usustavljenja korpusa glavna je zadaća detektirati ključne točke Jelčićevih analiza. U ukupno 19 tekstova, računajući i portrete iz obaju izdanja Jelčićeve *Povijesti hrvatske književnosti*, napisanih i objavljenih u razdoblju od 1977. do 2013. godine, dakle tijekom 36 godina, Jelčić je kontinuirano iznosio svoje sudove ili barem kraće komentare o praktički svim Šegedinovim djelima. Stoga će ova „priča“ ipak skrenuti u žanrovskom smjeru i to počevši od temeljnih odrednica Jelčićeve recepcije vjerojatno najpoznatijeg Šegedinova djela – romana *Djeca božja* objavljenog 1946. godine.

U analizi *Djeca božja* Jelčić ističe čuđenje i strah – ne ovaj suvremeni, nego onaj iskonski, primordijalni – kao glavne pokretačke sile romana: „Pisati o *Djeci božjoj* znači, zato, pisati o bujanju i širenju jednoga velikog straha u duši preosjetljivog dječaka (...)“¹⁸ Svojim metodološkim pristupom, koji je Prosperov Novak s(p)retno opisao kao kreativni biografizam, Jelčić se ne ustručava književni predložak pred sobom čitati u autorskom ključu. Ta mu metodološka retrogradnost, međutim, kad god bi zadržao objektivnost, ističe Prosperov Novak, nije bila smetnjom.¹⁹ Svoje čitanje *Djeca božja* Jelčić gradi na određenoj psihološkoj poveznici između dječaka Stakana i pisca. Naime, ako i nije posve autobiografska, ova proza je autobiografska

¹⁷ Zagreb, 2011. Pisano kao predgovor Šegedinovim Sabranim djelima u Školskoj knjizi, koja do danas nisu objelodanjena. Objavljeno u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 236-251. Zagreb, 2011. Pisano kao predgovor Šegedinovim Sabranim djelima u Školskoj knjizi, koja do danas nisu objelodanjena. Objavljeno u knjizi *Živjeti u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 251-261.

¹⁸ Dubravko, Jelčić, 1989. *Riječ po riječ*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1989., str. 105-119.

¹⁹ Prosperov Novak Jelčića vidi kao konzervativna eklektika, kritičara koji je svoju djelatnost „temeljio više na intuiciji nego na metodološkoj erudiciji“, pouzdanog tekstologa i „zagovornika biografskih istraživanja kao temeljnog posla književne historiografije“, Slobodan Prosperov Novak, *Povijest hrvatske književnosti*, svezak III., Sjećanje na dobro i zlo, Marjan tisak, Split, 2004., str. 225-226.

ozračjem u koje je uronjena i koja njome apsolutno vlada te specifičnim mikrokozmosom korčulanske unutrašnjosti u kojoj se odvija životna svakodnevica protagonista. U ispreplitanju iracionalnog i fantastičnog sa svakodnevnim i realnim, Jelčić vidi mogućnost usporedbe s temama Tina Ujevića i Hieronymusa Boscha.

Među svim Jelčićevim zapisima o Šegedinovu stvaralaštvu ističe se po jezgrovitosti, sustavnosti, akribičnosti i preglednom analitičkom pristupu njegova sintetska studija objavljena u izdanju izabranih Šegedinovih djela u ediciji Pet stoljeća hrvatske književnosti.²⁰ Jasnoća i čistoća, živost i uzbudljivost, epiteti su to kojima Dubravko Jelčić na početku spomenute studije opisuje književnu riječ Petra Šegedina. Tumači je kao glas „uznemirene i budne svijesti“ koja proniče kroz obmanu, laž i privid. Upravo se stanjem „biti svjestan“, kao nečim najstrašnijim mogućim, bavi Šegedinov pripovjedač u *Crnom smiješku*. Šegedinu je riječ, ističe Jelčić, ne samo zavičajno i ljudsko uporište, nego i vrelo nadahnuća, a pisanje svojevrsna obrana, dapače, i mnogo više od toga – no ne i bijeg. To prema Jelčićevu tumačenju vrijedi jednako za Šegedinova pripovjedača, ali i za samog Šegedina, kojeg Jelčić vidi kao neumornog i prije svega autentičnog istraživača svijeta suvremenog čovjeka, otuđenog, neveselog, ispunjenog strepnjom i anksioznošću. Nadalje, Jelčić kao temeljnu preokupaciju Šegedinova umjetničkog interesa vidi „susretanje među ljudima i dodir sa stvarima“, a mogli bismo dodati i suodnos s prirodnim okruženjem: prostorom, biljnim i životinjskim svijetom, kao vrlo važnom i čestom temom gotovo svih djela iz Šegedinova opusa. Šegedinova proza „posjeduje specifičnu gustoću i vrlo postojanu stvaralačku temperaturu“, u njegovim se knjigama „krči put k spoznaji čovjekove egzistencije“²¹. Osvrnuvši se na Šegedinove samozatajne književne početke te na časopis „Pečat“ Miroslava Krležu, koji mu je objavljivanjem *Odlomka proze* 1939. godine otvorio prolaz na književnu pozornicu, Jelčić u svojoj studiji iznosi i obračun s kritičkom recepcijom prvih dvaju Šegedinovih djela, „sasvim osebnih, i u odnosu na našu literarnu tradiciju, a još više u odnosu na tadašnju našu književnu produkciju“²². Riječ je o romanima *Djeca božja* (1946.) i *Osamljenici* (1947.). U tom kontekstu spominje i Šegedinovo izlaganje „O našoj kritici“, održano na Drugom kongresu književnika Jugoslavije u Zagrebu 1949., u kojemu je Šegedin, tri godine prije Krležina glasovitoga ljubljanskog referata, iskazao potrebu prevladavanja isključivih stajališta socrealizma. Vrijednost Šegedinova pripovjedačkog umijeća, smatra Jelčić, u tome je što on „u svakom trenutku zna i može biti na razini zbivanja“, a kako su već opazili i drugi kritičari, za autora je karakteristično da započne priču, a potom ispusti iz ruku njezine konce i pušta da je „život“ sam vodi.²³ Uspostavivši i određene poveznice između

²⁰ Dubravko Jelčić, [Petar Šegedin. Predgovor izabranim djelima Petra Šegedina] u: Petar Šegedin, I. *Djeca božja/Pripovijetke*. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 128/1; Matica hrvatska – Zora, Zagreb, 1977., str. 7-33, bez naslova.

²¹ Ibid., str. 9.

²² Ibid., str. 12.

²³ Ibid., str. 14.

Šegedinovih i ujevićevskih tema, Jelčić nastavlja s raščlambom Šegedinovih djela uočivši kako su svi stanovnici Šegedinovih proza „naglašeno senzibilni“, počevši od dječaka Stakana iz *Djece božje* pa nadalje. Još jedna bitna odlika, koju Dubravko Jelčić uočava, jest raznolikost Šegedinova izraza u kojemu variraju unutarnji monolozi, struje svijesti i realistička objektivacija, često se difuzno prožimajući bez jasnih granica. U analizi *Crnog smiješka* Jelčić više puta poseže za usporedbom Šegedinova Charlesa s Desničnim Ivanom Galebom, objašnjavajući kako je „riječ o onoj paradoksalnoj vrsti literarnih srodnosti koja se ocrtava zahvaljujući upravo upadnim razlikama. Jer, ne radi se samo o različitom senzibilitetu i temperamentu (i ovih dvaju pisaca i ovih dvaju likova), nego i o tome što je izraz ovih dvaju romana, u skladu s time, bitno drugačiji: Desničin Galeb je intelektualac koji sam intelektualno meditira i meditirajući piše esejistički svoju ispovijest. Šegedinov Charles nije tako strastan i tako žestok intelektualac, više nagonско-osjećajni tip, pa on svoje meditacije kazuje pretežno emotivno-slikovito.“²⁴ Prema Jelčiću *Crni smiješak* je „roman-povijest jedne ljudske tjeskobe“, u kojemu se uspostavlja sasvim specifično stanje svijesti. Ono Jelčić naziva „trajnom sadašnjošću“. Još jedna istaknuta komponenta Šegedinove proze je strah, i to strah kao trajno stanje koje rezultira osjećajem ljudske egzistencijalne nesigurnosti, a koji može biti dvostran: strah od drugih i strah od sebe samoga. Također, Jelčić primjećuje kako u Šegedinovoj prozi psihološki motivi interferiraju s etičkima, propagirajući sliku takozvanog pravog čovjeka, ideala, autentičnog bića kojim ne upravlja strah, nego koje je sposobno vlastitim odlukama upravljati svojim životom. Putopisni žanr u kojemu se Šegedin također okušao, konkretno knjigu *Na putu*, Jelčić opisuje kao „analitičko-psihološko poniranje u detalje“, koje je odraz ne toliko onoga što je na putu viđeno i doživljeno, koliko pripovjedačeva/piščeva unutrašnjeg stanja.²⁵ Sva djela Petra Šegedina, neovisno o žanru – duža i kraća proza, pripovijesti, eseji, putopisi – izrazito su humanistički orijentirana, prožeta su istim duhom, „osjećajem čovjekova tragičnog položaja u životu“. Stoga je cijeli Šegedinov opus, zaključuje Jelčić, čvrsta cjelina koja „potiče na razmišljanje one koji su kadri razmišljati“²⁶. Dosljedan ovim mislima Jelčić ostaje i u svojoj književnopovijesnoj sintezi, u kojoj nekoliko kartica prostora posvećenih Šegedinovu stvaralaštvu završava sljedećim rečenicama: „I u romanu, i u noveli, i u putopisu: junaci Šegedinove proze žive u bujnim samotničkim reminiscencijama, njihova introvertirana razmišljanja i raščlambe svijesti i podsvijesti nisu im povod za akciju, nego tek slika stanja, u kome grčevito traže smisao svog postojanja i ljudskog trajanja uopće. Tom cilju spoznaje egzistencijalne tajne podvrgnuti su svi elementi Šegedinova proznog izraza, a i njihova vanjska svojstva: bujna asocijativnost i lirska intonacija, pejisaž i minuciozna deskripcija. Njegova proza, premda regionalnog podrijetla, izvireći iz

²⁴ Ibid, str. 20.

²⁵ Ibid., str. 27.

²⁶ Ibid., str. 29.

ambijenata i doživljaja hrvatskih jadranskih otoka i priobalnih gradića, značenjem daleko nadmašuje granice Šegedinova zavičaja i njegove domovine.²⁷

U kratkom zapisu naslovljenom „Petar Šegedin: Nema spasa od života“ – koji je, koincidencijom, nastao 28. veljače 2000., na isti datum na koji je 2020. godine akademik Jelčić preminuo – Jelčić Šegedina opisuje kao „nepotkupljiva mislioca“ i „uzdignuta humanista“ koji kao najvišu životnu vrijednost ističe slobodu, a njegovu posljednju za života objavljenu knjigu, *summu šegedinianu*, prima kao autorovu književnu oporuku.²⁸

Osim navedenih tekstova, tu su, naravno, i Jelčićevi zapisi prigodnog karaktera otisnuti u zbornicima radova Dana Petra Šegedina. A o njima i o samoj manifestaciji Dani Petra Šegedina koncizan je pregled načinila Sani Sardelić iz Gradskog muzeja u Korčuli, koja je od samog početka sudjelovala u organizaciji Šegedinovih dana i bila desna ruka – i više od toga – akademiku Jelčiću. Stoga će se ovim drugim dijelom rada nastojati prikazati i od zaborava sačuvati Jelčićev rad u okviru kulturno-znanstvene manifestacije Dani Petra Šegedina, čiji je bio jedan od inicijatora, a koja se svake druge godine, od 2005., održava u Korčuli, Žrnovu i Orebiću. U ovom kontekstu prisjetit ćemo se Dubravka Jelčića kao prvog voditelja skupova o Šegedinovu životu i djelu te urednika zbornika radova nastalih na temelju izlaganja sa spomenutih skupova. Upravo je Jelčićevo vrsno poznavanje Šegedinova opusa i njegova motiviranost osobnim kontaktom doprinijela trajnosti i vrsnoći manifestacije.

Temeljni poticaj za sudjelovanje na skupu u Požegi posvećenom akademiku Dubravku Jelčiću bili su njegov izniman trud i nastojanje da utemelji kulturno-znanstvenu manifestaciju Dani Petra Šegedina sa svrhom promicanja Šegedinove književne ostavštine, ali i prevrednovanja povijesnih i društvenih okolnosti u kojima je Petar Šegedin ostvario svoj jedinstveni književni opus²⁹. Od ideje o kojoj se razmišljalo na samom početku 21. stoljeća³⁰ pa do utemeljenja 2004. i prvog skupa održanog u Korčuli 2005. godine³¹, s velikom je pažnjom davao poticaje i savjete u vezi s načinima osnutka sigurnog i dugotrajnog niza tematskih simpozija, koji se, nadamo

²⁷ Dubravko Jelčić, *Povijest hrvatske književnosti. Tisućljeće od Bašćanske ploče do postmoderne*. Drugo, znatno prošireno izdanje, Naklada Pavičić, Zagreb, 2004., str. 456–457.

²⁸ Dubravko Jelčić, *Životi u književnosti*, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, Zagreb, 2013., str. 204–206.

²⁹ Književna ostavština Petra Šegedina još uvijek nema cjeloviti prikaz, uređen u skladu sa standardima suvremene književne kritike; primjerice, u objavljivanje sabranih djela Petra Šegedina tijekom proteklog desetljeća upustila se nakladnička kuća Školska knjiga, no unatoč pažljivoj pripremi i financijskom poticaju Ministarstva kulture RH, nije došlo do potpisivanja ugovora s nasljednicom, nositeljom autorskih prava, pa tako ni do ostvarenja ovog vrijednog, sustavnog i potrebnog niza djela.

³⁰ Dokumenti o ustanovljenju bijenalne manifestacije Dani Petra Šegedina nalaze se u prilogu prvog Zbornika radova Dana Petra Šegedina, Gradska knjižnica Ivan Vidali, Korčula, 2006.

³¹ Grad Korčula donio je odluku o preuzimanju organiziranja manifestacije Dani Petra Šegedina na 106. sjednici tadašnjeg Poglavarstva, te je sukladno odluci manifestacija uvrštena u proračun Grada Korčule za 2005. godinu, Zbornik radova Dana Petra Šegedina, Gradska knjižnica Ivan Vidali, Korčula, 2006., str. 14.

se, tijekom proteklih godina i bijenalnih druženja na Korčuli oblikovao. Većinu inicijalne korespondencije s upravom Grada Korčule kao osnivačem manifestacije, te ključnim hrvatskim kulturno-znanstvenim ustanovama potpisuje Milan Vuković, u to vrijeme sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske. Osim uobičajenih formalnih elemenata pisama, iskazima „osobitog štovanja“, u njima se zrcali i stvaran, osoban ljudski odnos, njegovan tijekom više desetljeća. Razred za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti dopisom Gradu Korčuli, datiranim 26. siječnja 2005., prihvaća predloženi način utemeljenja Dana Petra Šegedina, naglašavajući kako ovom skupu može dati „isključivo stručnu potporu, za koju je zadužen akademik Antun Dubravko Jelčić“³² a stručna potpora akademika Dubravka Jelčića ogledala se na brojne načine. Prvenstveno je bila temeljena na izuzetnom poznavanju Šegedinova književnog djela u cjelini, uključujući i rukopisnu ostavštinu³³, no isto tako i na osobnom poznavanju, štoviše druženjima i dugim razgovorima, u kojima su se, prema riječima Dubravka Jelčića, razmjenjivala mišljenja, stavovi i namjere veza- ne, ne samo za književni ili teorijsko-književni prostor, nego i za prostor takozvane „društvene zbilje“, u koju su oba kulturna djelatnika bila u potpunosti uronjena, kao sudionici i kao javne osobe s izraženim kritičkim mišljenjem, ujedno i pokretači brojnih kulturnih zbivanja druge polovine 20. stoljeća.

Mišljenja smo kako je ovaj pisani rad, pod nazivom „Jelčićev Šegedin“, a kojemu je povod sudjelovanje na znanstvenom skupu u čast akademiku Dubravku Jelčiću, koji se u Požegi održao prvi put, tek začetak budućih proučavanja i promišljanja njihove uzajamne podrške, stručnog i prijateljskog odnosa koji su dvojica autora gradila dugi niz godina, a koji je dijelom utjecao na pojavnost i vidljivost njihovih autorskih tekstova. Dakle, smatramo ga uvodom u buduća istraživanja koja će za- sigurno doprinijeti dodatnom rasvjetljavanju, pa i poticanju znanstvenog, a i čita- lačkog interesa za obojicu autora. I kako je već naglašeno na samom početku rada, Jelčićevo su izvrsno poznavanje Šegedinova opusa, no isto tako i njegova osobna motiviranost kolegijalnim, pa i prijateljskim kontaktom, snažno utjecali na obliko- vanje i kontinuitet manifestacije Dani Petra Šegedina u gradu Korčuli, širem prostoru otoka Korčule, kao i poluotoka Pelješca, s naglaskom na Orebić. To su osnovne točke, uz izniman i respektabilan opus Petra Šegedina, jednog od najvažnijih pred- stavnika suvremene hrvatske književnosti, od važnosti je i dugogodišnje poznavanje, obostrano poštovanje, uvažavanje i razumijevanje akademikâ Jelčića i Šegedina.

³² Dopis HAZU-u, Broj: 10-6/3-2005., Zbornik radova Dana Petra Šegedina, Gradska knjižnica Ivan Vidali, Korčula, 2006., str. 19.

³³ Dubravko Jelčić nastojao je prirediti iz rukopisa za tisak neobjavljeni i nedovršeni Šegedinov roman *Poraz*, no u tome nije uspio. *Poraz* je i dalje neobjavljen, iako je bilo više inicijalnih pokušaja, pa je tako nedavno interes za to djelo iskazao i sadašnji predsjednik Matice hrvatske Miro Gavran, s namjerom da ovaj posljednji Šegedinov tekst učini raspoloživim za javnost, posebno znanstvenu (podatci iz osobne komunikacije s Mirom Gavranom tijekom programa „Mala škola komunikologije Matice hrvatske“ održane na Korčuli 2022.). No, za sada ova građa još uvijek nije lako dostupna.

Upravo ukupnost svega navedenoga omogućila je pokretanje bijenalne znanstveno-kulturne manifestacije Dani Petra Šegedina, tijekom koje smo se na Korčuli prošlog rujna sastali po deveti put³⁴. Potvrđujući aktualnost Šegedinovih literarnih interesa, zanimanje za sudjelovanjem u manifestaciji s vremenom nije opadalo, već upravo suprotno, krug istraživača te znanstvenih interesa i pristupa djelu se širio. Šegedin je autor koji u najdubljem, pa i filozofskom smislu, prvenstveno preispituje temeljne kategorije vremena i prostora i njihove trajne mijene, te naše ljudske mogućnosti njihove percepcije i ostvarenja u zadanim okvirima, od kojih su ponajprije naglašeni odgovornost, autentičnost i identitet. Stoga je prepoznat kao zanimljiv, univerzalan i svjež u narativu, ne samo od suvremenika koji su ga osobno poznavali, nego je, dapače, njegov književni rukopis poticajan i respektabilnom broju mlađih znanstvenika koji u sve većem broju sudjeluju u Danima, nalazeći teme koje mogu zadovoljiti i znatiželju suvremene teorijske recepcije, pri čemu ističemo eko kritiku, kulturnu animalistiku i kulturnu geografiju. Spomenimo i to da je od samog početka manifestacije Šegedinovu djelu pristupano interdisciplinarno i otvoreno za razna očista, budući da i sam predmet našeg interesa teži prikazati brojne svjetove i njihov utjecaj na naš osobni doživljaj: „U tom prostoru zbiva se čovjek!“³⁵.

Neupitna je činjenica kako književno djelo akademika Petra Šegedina, klasika suvremene hrvatske književnosti, itekako opravdava i zaslužuje manifestaciju koja u svom nazivu jasno otkriva i svoj program. Petar Šegedin – javna osoba, djelatna u kulturnoj diplomaciji pedesetih u Parizu, prevoditelj, književnik koji je odabrao autorsku slobodu umjesto pouzdanog namještenja u vodećim kulturnim institucijama, poput Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, vjerujući kako samo tako može biti vjerodostojan u pismu, u riječi, pouzdani autoritet, glas razuma i odgovornosti početkom riskantnih sedamdesetih i traumatičnih devedesetih, te jedan od njegovih najvjernijih književnih kritičara Dubravko Jelčić, stvorili su svojim tekstovima svojevrsnu sinergiju, koja se danas može čitati i kao kulturna povijest druge polovine 20. stoljeća. Jelčić, tumačeći Šegedinove tekstove, i ne samo jednom, isticao je od kolike su važnosti bili dugi razgovori koji su dijelom utjecali i na misao koja se oblikovala i tekstove koji su potom nastajali. Objavljivali su se, međutim, sukcesivno, ako su i kada su to okolnosti dopuštale³⁶. Koliko je snažan nagon za spoznajom, za slobodnom misli, zorno ilustriraju Šegedinove riječi: „Nego, ja ne vičem S. O. S. Radozna-

³⁴ Znanstveni skup IX. Dani Petra Šegedina, Čovjek i prostor u Šegedinovu djelu, 16. – 18. rujna 2022., Korčula – Žrnovo – Orebić, „Ni jedne jedinega a da ga ruka juska ni taknula, digla i smistila na mjesto di vaja, na pravo mjesto, a... ,e, e, na pravo mjesto“, podaci s naslovnice programske knjižice, zbornik u pripremi.

³⁵ Vlatko Pavletić: *Tajna radne sobe, Razgovori o književnom stvaranju, Razgovor s Petrom Šegedinom, Nema spasa od života ili Doktor Zero nasuprot pravome čovjeku*. Nakladni zavod Maticice hrvatske, Zagreb, 1995., str. 268.

³⁶ Oba su autora iskusila instrumentarij represivnog državnog aparata, ograničenja i zabrane objavljivanja tekstova.

lost je ovdje moj kapetan. Znati, pa makar i propasti! Taj zakon je živ u svima nama. Kamo nas vodi, ne znamo.³⁷

Znanstveno-kulturna manifestacija Dani Petra Šegedina utemeljena je 2005. godine. Organizator i nositelj manifestacije je Grad Korčula. Institucionalna podrška osnivačima manifestacije na nacionalnoj razini, prvenstveno akademiku Dubravku Jelčiću te sucu Ustavnog suda RH Milanu Vukoviću, zadržala se, s manjim usponima i padovima, i do danas³⁸. Od samog početka tu su, prije svega, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti te Leksikografski zavod Miroslav Krleža, a zatim i Matica hrvatska te Društvo hrvatskih književnika. U svim aktivnostima sudjeluje i lokalna zajednica te smo svjesni činjenice kako bi bez pomoći i suradnje gradskih ustanova u kulturi i lokalnih škola, udruga i društava, ovakva manifestacija bila ne samo manjkava i lišena cijelog raspona potencijalnih recipijenata, nego vjerojatno i dugoročno neodrživa. Tim povodom Grad Korčula je, kao osnivač Gradskog muzeja Korčula, zatražio osnutak Memorijalne zbirke Petra Šegedina, kako bi muzej institucionalno postao trajni promicatelj ideje o očuvanju memorije o Petru Šegedinu i njegovu djelu³⁹. Prihvatanjem manifestacije lokalna zajednica jača memoriju o piscu kao važnom zavičajniku, čiji utjecaj nije tek lokalnog karaktera, nego jasno određuje Šegedina kao pisca od nacionalnog značaja. Govoreći o sastavnicama identiteta, Petar Šegedin je prepoznat kao snažna spona, naročito unutar rodnog mu Žrnova. Lokalne obrazovne ustanove redovito uključuju odabrane tekstove u izvannastavne programe kao okosnicu brojnih aktivnosti poticanja čitanja i interpretiranja Šegedinove književne ostavštine. Manifestacija Dani Petra Šegedina prepoznata je kao jedno od najznačajnijih događanja književno-znanstvenog formata u Dubrovačko-neretvanskoj županiji izvan njezina središta – Dubrovnika, a kojoj je glavni organizator lokalna uprava, točnije Grad Korčula. Stoga joj Dubrovačko-neretvanska županija redovito pruža financijsku potporu putem javnih natječaja za javne potrebe u kulturi, prepoznajući potencijal i vrijednost Dana Petra Šegedina. Ministarstvo kulture i medija uglavnom prihvaća sufinanciranje ove manifestacije po javnom pozivu natječaja za potrebe u kulturi, no, nije uvijek bilo dosljedno u smislu sigurne financijske potpore. Udruge i društva, posebno s područja Žrnova, redovito obogaćuju program manifestacije, pridodajući mu izvornost i autentičnost. Slobodni smo zapaziti kako je tijekom godina ojačala povezanost lokalne zajednice u odnosu na brojne literarizirane pojavnosti, pa u tom smislu manifestacija djeluje formativno na razini identiteta, što je od naročitog značaja za najmlađe sudionike i njihovo zanimanje za autora kao svojevrsni zalag za budućnost.

³⁷ Vlatko Pavletić: *Tajna radne sobe, Razgovori o književnom stvaranju*, Razgovor s Petrom Šegedinom, Nema spasa od života ili Doktor Zero nasuprot pravome čovjeku. Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1995., str. 268.

³⁸ Dokumenti o ustanovljenju bijenalne znanstveno-kulturne manifestacije Dani Petra Šegedina nalaze se u prilogu prvog Zbornika radova Dana Petra Šegedina, Gradska knjižnica Ivan Vidali, Grad Korčula, 2006.

³⁹ Zaključak Gradskog poglavarstva Grada Korčule, Klasa: 022-05/06-03/282, URBROJ: 213/01-2-06-1.

Bijenalni format uključuje, prije svega, znanstveni skup, kojemu je prvi znanstveni voditelj bio akademik Dubravko Jelčić, a zatim i posjećivanje mjesta memorije – rodne kuće Petra Šegedina u Žrnovu, Postrani, na kojoj je 2005. postavljena ploča, orebičkog groblja *Gospe od Anđela* na kojemu je Šegedin pokopan u rujnu 1998., potom posjet kući u Korčuli, na Putu sv. Nikole, posjet Srednjoj školi Petra Šegedina u Korčuli, večer u Žrnovu – Postranskoj pijaci s kulturnim programom koji pripremaju Osnovna škola Ante Curać Pinjac, Udruga *Žrnovski makarun* te Kulturno-prosvjetno društvo *Bratska sloga*. U programu sudjeluju i gradske ustanove u kulturi – Gradski muzej Korčula i Gradska knjižnica Ivan Vidali te Narodna knjižnica Orebić, kao i Ogranci Matice hrvatske Korčula i Orebić, uz operativnu potporu Turističke zajednice Orebić.

Neizostavni su dijelovi programa vođena šetnja Postranom i Orebićima, izleti Defora, u Lumbardu, izlet *barkom u škoje* do Badije i Vrnika, kako bi sudionici i sami osobno doživjeli i bili nadahnuti jedinstvenim kulturnim i kultiviranim prostorom kojega bilježi i opisuje Šegedin. Sve su to čisti mediteranski ambijenti čije se zrake sunca, svitanja i zalasci s purpurnim odsjajima na Pelješcu – *Monte Viperi*, šumovi, ljeskanje mora, šumorenje lišća u vjetru, marmor valova i udaljeni ljudski glasovi sa svojim pričama i životima *od kojih nema spasa* i dalje zrcale, kako u stvarnosti, tako i očuvani u književnim tekstovima koji nas trajno podsjećaju na prolaznost i na naš kratak trenutak u vječnosti. Zapravo, na vrijeme koje se pretvara u prostor, kako je to isticao Šegedin. Književni opus Petra Šegedina Dubravko Jelčić je duboko razumio, ali prvenstveno doživljavao, suživljavajući se sa sudbinama njegovih arhetipskih likova lišenih cjelovitosti. Emotivno dirnut mogao je ispisati književno-kritične tekstove u kojima čitamo:

„Misao i osmišljavanje: eto jednoga od glavnih ciljeva ove umjetnosti i glavnih zadataka koje je sebi postavio Šegedin kao pisac. A što hoće rasvijetliti Šegedinova misao, što želi osmisliti njegova proza? Neumorni autentični istraživač autentičnosti čovjekovih putova kroz život, Šegedin, uvijek je prislan i profinjen, temeljit i delikatan tragalac ljudskog korijena u čovjeku, onoga duhovnoga etimona koji određuje čovjekovo biće.“⁴⁰

Kroz Šegedinove Dane, od naših prvih susreta 2005. godine, prošlo je više od 50 izlagača, a brojni su redoviti sudionici. Svi su oni iz raznih očista, bilo unutar svojih struka i znanstvenih profilacija, kao i osobnih čitateljskih preferencija pristupali tumačenju Šegedinove književne ostavštine. Ohrabrujem se reći kako su neki od nas, u stručnom i znanstvenom, odnosno profesionalnom smislu, i rasli uz Dane. Kolegica Ana Batinić i ja, kao suvoditeljice, zahvalne smo na mogućnosti da ovu manifestaciju nastavimo na čvrstim i pouzdanim temeljima koje je postavio akademik Dubravko Jelčić, te da je predstavimo u Akademijinu zavodu u Požegi. Nadalje, kao kustosica Gradskog muzeja Korčula sa zadovoljstvom mogu istaći kako je novi stalni postav,

⁴⁰ Dubravko Jelčić u predgovoru *Pet stoljeća hrvatske književnosti I, Djeca božja, Pripovijetke*, Matica hrvatska, Zagreb, 1977., str. 9.

nakon sveobuhvatne građevne obnove palače Gabriellis, javnosti otvoren u srpnju 2021. za Dan grada i suzaštitnika sv. Todora, te da u ovom obliku prvi put interpretira i književnu ostavštinu Petra Šegedina. Memorijalna zbirka Petra Šegedina u Gradskom muzeju Korčula osnovana je 2006. godine s ciljem očuvanja memorije o piščevoj književnoj ostavštini i njezina proučavanja te je bila jedan od prvih opipljivih rezultata Dana⁴¹. Iako je od osnutka ove muzejske zbirke proteklo više od petnaest godina, a njezine su aktivnosti bile vidljive tek prigodno i povremeno⁴², tek su se obnovom muzeja stekli uvjeti da se Šegedin predstavi i u stalnom muzejskom postavu. Prostorno nevelikog izlagačkog obujma, dio postava pod zbirnim nazivom Suvremenost, nastoji komunicirati vrijeme i događaje koji su starijim sugrađanima još uvijek u živom sjećanju. Petar Šegedin predstavljen je u krugu svojih suvremenika, s kojima je imao prijateljske odnose, poput akademskog kipara Frana Kršinića, u čijoj monografiji Šegedin potpisuje uvodni esej⁴³ i berlinskog doktora filologije, ujedno i slikara, Richarda Zieglera, koji se sa suprugom Edith u Korčulu sklonio pred nacistima, a s kojima je Šegedin nastavio održavati prijateljske veze dopisivanjem i nakon njihovog odlaska s Korčule⁴⁴. Četvrti je u nizu predstavljenih umjetnika arhitekt, dizajner i teoretičar dizajna Bernardo Bernardi, s kojim smo poveznicu sa Šegedinom, osim rodnog im otoka Korčule, pronašli u nastojanju razumijevanja kompleksnog odnosa čovjeka i prostora, prvenstveno njegovanja kvalitete jedinstvenog prirodnog i kultiviranog ambijenta grada i otoka, te trajne potrebe njegova očuvanja. Svjesni smo kompleksnih silnica ne tako dalekog vremena, koje je bilo itekako izazovno oblikovati u muzejski postav. No, mišljenja smo kako je i to svojevrsna akvizicija Dana, kao i imenovanje korčulanske srednje škole imenom Srednja škola Petra Šegedina Korčula⁴⁵. Vidljivost i rad na popularizaciji čitanja, motivirana upravo imenovanjem škole, ogleda se naročito kroz povećani interes korčulanskih srednjoškola i njihovih profesora za dubljim upoznavanjem s piščevim djelom i ukupnom ostavštinom. Ipak, svjesni smo činjenice kako ima još puno prostora za unaprjeđenje ovog, na žalost, nedovoljno iskorištenog potencijala, s posebnim osvrtom na nisku zastupljenost tekstova Petra Šegedina u školskim udžbenicima, budući da Šegedin

⁴¹ Sardelić, Sani, *Memorijalna zbirka Petra Šegedina – u osnutku. Djeca božja kao muzeološki izazov*, „Muzeologija“, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 43./44, 2006./2007.

⁴² Sardelić, Sani, *Književnik u muzeju: Memorijalna zbirka Petra Šegedina*, „Muzeologija“, Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 48./49, 2011./2012.

⁴³ Petar Šegedin, Predgovor, u: Kršinić, Frano, *Monografija*. Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1968., str. VII. – XIX.

⁴⁴ Više o Zieglerovima i odnosu i prijateljstvu s Petrom Šegedinom vidjeti u *Godišnjaku Grada Korčule 13.*, Gradski muzej Korčula, Korčula, 2010.

⁴⁵ Inicijativa za imenovanjem Srednje škole Korčula imenom Petra Šegedina potekla je iz Gradskog muzeja Korčula. Uz ogranak Matice hrvatske Korčula, prihvaćena od Školskog odbora te književnikove obitelji, potvrđena je na Županijskoj skupštini Dubrovačko-neretvanske županije u rujnu 2010. Svečano imenovanje i postavljanje ploče priređeno je tijekom manifestacije IV. Dani Petra Šegedina, a tom prigodom akademik Jelčić je održao govor.

nije autor predviđen za čitanje u osnovnoškolskom sustavu, a u srednjoškolskom se obrađuje kao nastavna jedinica tek u četvrtim razredima gimnazije, i to ne redovito. Imajući na umu trajnu brigu akademika Dubravka Jelčića o važnosti poticanja na čitanje i njegovanja ove plemenite aktivnosti kod najmlađih, o mogućnostima i iskustvima komuniciranja piščeva djela predstavljen je rad na 8. skupu muzejskih pedagoga Hrvatske pod nazivom „Memorijalna zbirka Petra Šegedina – kratka priča Romeo i Julija“.⁴⁶

Zbornik radova s manifestacije Dani Petra Šegedina redovito se objavljuje u suizdavaštvu Grada Korčule i Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. Niz zbornika s vremenom postaje referentno mjesto za proučavanje piščeva djela. Tu pretpostavku temeljimo na opsegu i kvaliteti radova, brojnosti sudionika te raznim izazovnim smjernicama kojima su naslovljeni Dani. Nakon prvih Dana 2005., posvećenih općim mediteranskim temama, slijedio je niz: *Petar Šegedin i njegovo vrijeme* (2007.), *Hrvatska književna tradicija i modernost u djelu Petra Šegedina* (2009.), *Zagreb u djelu Petra Šegedina* (2011.), *Metafizička obilježja Šegedinove proze* (2013.), *Strah u Šegedina, strah od Šegedina* (2015.), *Dvadeset godina poslije* (2018.), *Šegedin i drugi* (2020.), *Čovjek i prostor u djelu Petra Šegedina* (2022.). Od svih vodećih ustanova, koje su podržale osnutak Dana Petra Šegedina, a to su redom Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Društvo hrvatskih književnika i Matica hrvatska, naročito Ogranci Korčula i Orebić, najsnažnije je izražena povezanost s Leksikografskim zavodom u poticajnom suizdavaštvu Zbornika s osnivačem manifestacije, Gradom Korčulom. Na taj vid trajne suradnje izravno je utjecao tadašnji glavni ravnatelj Zavoda Vlaho Bogišić, a ustanova, u kojoj je Petar Šegedin bio tajnik i znanstveni suradnik od 1950. do 1952.⁴⁷, tako mu se djelatno odužila. Današnji glavni ravnatelj Zavoda Bruno Kragić ističe važnost kontinuiteta manifestacije i objavljivanja radova u nizu Zbornika, u kojima se „nastavlja daljnjim poticajnim istraživanjima Šegedinova opusa i mnogobrojnim asocijacijama koje taj opus i dalje može izazivati. Šegedin je upravo bogatstvom tih asocijacija enciklopedijski pisac pa se i tu može naći još jedna veza s Leksikografskim zavodom, veza koja će se, držim, nastaviti razvijati i u budućnosti na obostrano zadovoljstvo svih koji ovaj skup organiziraju i podupiru“.⁴⁸

Ovaj članak dopunjavamo nedavno objavljenim dnevničkim zapisima *Dani rasjednani* (ožujak 1958. – rujan 1959.) Šime Vučetića u časopisu „Lantern“, u kojima se nalazi i njegov *doživljaj Petra*, s kojim bi se zasigurno složio i Dubravko Jelčić. Dnevnički zapis koji se odnosi na Petra Šegedina citiramo integralno:

⁴⁶ Zbornik radova 8. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem, *Relacije – korelacije, Muzejska pedagogija u korelaciji s društvenim vrijednostima*, HMD, Zagreb 2015., (Sani Sardelić, str. 188–198.)

⁴⁷ *Ljetopis Petra Šegedina. Stoljeća hrvatske književnosti. Petar Šegedin. Izabrana djela I. ur.* Dubravko Jelčić. Matica hrvatska, Zagreb, 2008., str. 31.

⁴⁸ Navod prema pozdravnom pismu glavnog ravnatelja Brune Kragića pročitano na otvaranju IX. Dana Petra Šegedina u rujnu 2023. u Gradskoj vijećnici u Korčuli.

„Kako su bila čista Petrova pisma i dopisnice! Tako umna i iskrena, neobično plemenita i svoja na svome! Tako je bio fin taj čovjek! Ta čudna ličnost, ta tajanstvena umnost, mašta i spoznaja! Bio je čist kao (...nema usporedbe..) i bio je svoj kao sama zemlja. Fin u svakoj riječi, kritičan kao velika glava, koban i velik te ga obuhvatiti ne mogu (nisam uvijek mogao); tako mila i neobično tiha, ali prodorna snaga ljudska! Nema riječi da ga izrečem ovako pod ovom petrolejkom (gori mi, naime, petrolejka na stolu) i nema snage koja bi mogla da oplače našu prošlost, našu tragiku i deformaciju ili čvor, patnju, tjeskobu u ovih petnaestak i više godina, osobito u ovih zadnjih nekoliko godina. Nema danas mogućnosti da izrazim moje priznanje njegovoj pojavi, njegovoj intimnosti, pameti i taktici. Taj Petar za sebe, ta pojava i veličina u ovoj mojoj svinjarskoj šetnji kroz kuhinje, u ovoj strašnoj obiteljskoj razvalini, o ta čistoća vina, dječje naivnosti i dubine filozofa Hegelova kova, u mojoj neukusnoj sobi, u mojem neukusnom slovu i stilu i disanju. Nemaju moje svježine i element i rude snage da stvore taj Petrov lik, te ljubavi široke i zato tragike, koja se javila usred toga neba, iznenadno kao današnja oluja, iz dna najdaljih tmina bitka. Petar je bio osovina između gadnog dna vječnosti i čistog, prečistog vrha nebesa s Orionom kojeg je on volio kao nerođena sina. On je sve bio u ovoj pretvorbi, a njegova volja i spoznaja platina smisla i ljudske mogućnosti. On je bio Odisej moćniji od Homero-va i kudikamo rafiniraniji od Joyceova, jer on se dizao visoko, više od Nietschea, i spuštao se u dno dublje od Dantea, Joycea, Dostojevskoga. Ja sam ga tako osjećao, a nigdje nisam mogao naći ono nešto njegovo, ono nešto ljudsko neizrecivo, kao što je neizreciv osjećaj žene koju voliš ili osjećaj smrti mila lica.“⁴⁹

Naposlijetku, umjesto / u ime zaključka, donosimo transkript zvučnog zapisa telefonskog razgovora s akademikom Dubravkom Jelčićem.⁵⁰

Akademik Dubravko Jelčić:

Evo dvadeset godina prošlo je od smrti Petra Šegedina, književnika neprijeporne vrijednosti, postojanoga značenja i gotova nedostižnog ugleda, bezuvjetno jednoga od najreprezentativnijih hrvatskih književnika dvadesetoga stoljeća: autora tridesetak knjiga, novela i pripovijedaka, romana i putopisa, književnih i političkih eseja, ispovjednih razgovora, kao i osebnih scensko-dijaloških kreacija, koje bih najradije nazvao dramama za čitanje, književnika i mislioca koji je u doba mračne, nemišljenosti i za svaku umjetnost pogubne ideološke diktature dosovjetskoga, rekao bih, ždanovizma, doslovce prvi prokrio putove stvaralačke slobode i osvojio pravo na vlastitu intimnu ljudsku istinu: istinu o čovjeku, o svijetu u kojem živimo i o sebi u tom svijetu.

Na Drugom kongresu jugoslavenskih književnika 1949. u Zagrebu, tri godine prije Krležina ljubljanskog referata 1952., smjelo je istupio teorijsko-programatskim

⁴⁹ Šime Vučetić, *Dani rasedlani, Dnevnički zapisi (ožujak 1958. – rujan 1959.)*, časopis „Lanterna“, Vela Luka, 2022., str. 106.

⁵⁰ Razgovor vodila Sani Sardelić, 29. kolovoza 2018.

člankom *O našoj kritici*, kojim je razotkrio i komunističke, rekao bih, krivotvorine njihova nastojanja da književnost učine svojom promidžbenom sluškinjom. Šegedinovo obilno književno djelo izraslo je iz dubokog osjećaja tragičnosti života. Da bismo se uvjerali kako to što rekoh nije jedna od uobičajenih fraza, valja nam pročitati barem jedno od krucijalnih djela ovoga pisca.

Možda je to upravo njegov prvijenac, korčulanski roman *Djeca božja*, 1946., da bismo se uvjerali u istinitost izrečenih prosudbi. Od prve svoje objavljene proze u Krležinu „Pečatu“ 1939., koja je odmah stekla Goranovo priznanje, Šegedin se kreće još neprokrćenim stazama, tražeći za svoje doživljaje i uzbuđenja onu pravu vlastitu jedino autentičnu književnu riječ, koja se očituje, već sam rekao, u tridesetak njegovih knjiga, od kojih ću spomenuti *Mrtvo more*, 1953., *Osamljenike*, 1947., *Sveti vrag*, 1966., *Crni smiješak*, 1969., *Getsemanski vrtovi*, 1981., *Vjetar*, 1986., *Pričanja*, 1991., *Izdajnik*, 1993. i neke druge. Međutim, zasebno mjesto u njegovu opusu pripada knjizi *Svi smo odgovorni*, koja je izašla prvi puta 1971., a ponovljeno izdanje izašlo je 1995. Tu knjigu spominjem zato jer je ona dobar primjer da se Šegedin kao pisac nikada nije *podpovukao* u svoju kulu bjelokosnu, nego je živo osjećao tragični položaj svoga naroda u onoj nesretnoj državnoj tvorevini koja se zvala Jugoslavija. Takvim temama kojima se bavi ova knjiga mogao je raspravljati samo pisac, ne samo sasvim, nego i potpuno lucidan, postavljajući pitanje koje je aktualno i danas. Jer danas više nema sumnje da smo za svoju sudbinu odgovorni sami mi, svi mi i nitko drugi. Ja sam sa Šegedinom drugovao, mogu reći, punih trideset godina, možda i koju više. Od 1968., kada je izašla Deklaracija o hrvatskom književnom jeziku, pa sve do njegove smrti.

Sastajali smo se gotovo svakodnevno ili barem gotovo svakodnevno. Sastajali smo se i kod njega kod kuće, i kod mene kod kuće, a najčešće u šetnjama jer on je volio šetati, kao i ja. Mi smo često obilazili cijeli Zagreb u našim šetnjama, raspravljajući u njima uvijek o aktualnim pitanjima i biti hrvatske političke situacije, te isto tako i o njegovom književnom djelu.

Pisao sam predgovore za mnoge njegove knjige, koje sam čitao prvi još u rukopisu i često sam mu postavljao i neka pitanja koja mi je on vrlo lucidno objašnjavao. Ukratko, Šegedin je bio jedan od onih ljudi s kojima je vrijedilo prijateljevati, s kojima se vrijedilo sastajati, s kojima je vrijedilo razgovarati. Dugo mi je *falio* poslije njegove smrti, bilo je dana kad nisam mogao zamisliti da ga nema, da ga više neću vidjeti, ali, evo, godine čine svoje, i danas o njemu govorim kao o jednom dobrom neprežaljenom prijatelju, kojega ću se sjećati sve do svojih zadnjih dana. A isto tako vjerujem da će on u povijesti hrvatske književnosti biti zapisan trajno, i to velikim slovima.

Literatura:

1. *Godišnjak Grada Korčule 13.*, Gradski muzej Korčula. Korčula, 2010.
2. Jelčić, D. (1977). Predgovor izabranim djelima Petra Šegedina u: Petar Šegedin, I. *Djeca božja/Pripovijetke*. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 128/1. Zagreb: Matica hrvatska – Zora, str. 7-33, bez naslova.
3. Jelčić, D. (1989). „Sveti vrag u *Djeci božjoj*“. Tiskano kao dio pogovora *Spremna beseda*, u: Petar Šegedin, *Otroci božji*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1980., str. 387-411. Hrvatski izvornik objavljen je prvi put u knjizi *Riječ po riječ*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, str. 105–119.
4. Jelčić, D. (2013). „*Djeca Božja*: prvi i temeljni roman Petra Šegedina“. Pisano kao predgovor slovenskom izdanju *Otroki Božji*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1980., a na hrvatskom objavljeno u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 163-184.
5. Jelčić, D. (1981). „Tjeskobe u vrtovima getsemanskim“. Pogovor u: Petar Šegedin, *Getsemanski vrtovi*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, str. 327-338.
6. Jelčić, D. (1989). *Riječ po riječ*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
7. Jelčić, D. (1991). „Tri fragmenta o umijeću pisanja Petra Šegedina“. Pogovor u: Petar Šegedin, *Pričanje. Kratke proze*. Zagreb: August Cesarec, str. 281-285.
8. Jelčić, D. (1995). *Nove teme i mete*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
9. Jelčić, D. (2013). „*Izdajnik*“. Uz izdanje ovoga romana u nakladi Matice hrvatske, Zagreb, 1993. Objavljeno u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 184-194.
10. Jelčić, D. (2013). „Umjetnost u sjeni politike. Petar Šegedin: *Frankfurtski dnevnik*“. Riječ na predstavljanju knjige *Frankfurtski dnevnik*, 14. lipnja 1994. u Zagrebu. Objavljeno u „Hrvatskom slovu“, 23. srpnja 1999. te u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 201-204.
11. Jelčić, D. (1995). „Nešto o piscu *Crnog smiješka* i nešto o *Crnom smiješku*“, u: *Nove teme i mete*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, str. 315-320.
12. Jelčić, D. (2013). „Posljednji pozdrav Petru Šegedinu“. Mirogoj, 7. rujna 1998. Objavljeno u: Petar Šegedin 1909. – 1998.; Spomenica preminulim akademikima, sv. 95; HAZU, Zagreb, 2000. i u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 195-197.
13. Jelčić, D. (2013). „O Petru Šegedinu dvadeset dana poslije“. Telefonska izjava za Hrvatski radio Mostar, 20. rujna 1998. Tiskano pod naslovom Petar Šegedin (1909. – 1998.). Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, knjiga 102, Zagreb, 1999. i u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 198-201.
14. Jelčić, D. (2013). „Petar Šegedin: Nema spasa od života“, Zagreb, 28. veljače 2000. Objavljeno u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 204-206.

15. Jelčić, D. (2013). „Živi Šegedin“. Govor na komemorativnoj sjednici Razreda za književnost HAZU, Zagreb, 9. lipnja 2000. Objavljeno u „Forum“, broj 7-9, Zagreb, srpanj – rujan 2000.; u: Petar Šegedin 1909. – 1998.; Spomenica preminulim akademikima, sv. 95; HAZU, Zagreb, 2000. te u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 206-219.
16. Jelčić, D. (2013). „Proza jake misli“. Riječ na predstavljanju knjige *Izabrane pripovijesti Petra Šegedina* u Društvu hrvatskih književnika, 6. ožujka 2001. Objavljeno u „Hrvatskom slovu“, 16. ožujka 2001. i u knjizi *Živjeti u književnosti*, Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, str. 231-235.
17. Jelčić, D. (2004). *Povijest hrvatske književnosti. Tisućljeće od Bašćanske ploče do postmoderne*. Drugo, znatno prošireno izdanje. Zagreb: Naklada Pavičić, str. 453-457.
18. Jelčić, D. (2013). „Petar Šegedin danas“ U: *Dani Petra Šegedina*, zbornik radova, Korčula, 2006. te u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 219-226.
19. Jelčić, D. (ur.) (2006). Zbornik radova *Dani Petra Šegedina*. Korčula: Gradska knjižnica Ivan Vidali.
20. Jelčić, D. (2013). „Naš Petar Šegedin. Paljetci i sjećanja o 10. obljetnici smrti“, „Vijenac“, Zagreb, 4. prosinca 2008. te u knjizi *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 226-231.
21. Jelčić, D. (2013). Pogovori pisani za Šegedinova Sabrana djela u Školskoj knjizi, koja do danas nisu objelodanjena, uvršteni u knjigu *Živjeti u književnosti*. Zagreb: Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, DHK, str. 236-261.
22. Novak, Slobodan Prosperov (2004). *Povijest hrvatske književnosti*, svezak III., Sjećanje na dobro i zlo. Solit: Marjan tisak, str. 225-226.
23. Pavletić, V. (1995). *Tajna radne sobe, Razgovori o književnom stvaranju*, Razgovor s Petrom Šegedinom, Nema spasa od života ili Doktor Zero nasuprot pravome čovjeku. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, str. 241 – 279.
24. Sardelić, S. (2006/2007). *Memorijalna zbirka Petra Šegedina – u osnutku*. Djeca božja kao muzeološki izazov, „Muzeologija“. Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, 43./44, str. 315-324.
25. Sardelić, S. (2011/2012). *Književnik u muzeju: Memorijalna zbirka Petra Šegedina, „Muzeologija“*, Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, 48./49, 2011./2012., str. 263–273.
26. Sardelić, S. (2015). *Memorijalna zbirka Petra Šegedina – kratka priča Romeo i Julija, Zbornik radova 8. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem, Relacije – korelacije, Muzejska pedagogija u korelaciji s društvenim vrijednostima* Zagreb: HMD, str. 188-198.
27. Šegedin, P. (1968). Predgovor, u: Kršinić, Frano, *Monografija*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske, str. VII-XIX.
28. Vučetić, Š. (2022). *Dani rasedlani, Dnevnički zapisi (ožujak 1958. – rujan 1959.)*, „Lanterna“, str. 96-108.

Slikovni prilozi

Foto: Sani Sardelić

Slika 1. Plakat s programom prvih Dana Petra Šegedina, rujana 2005.
(Pismohrana Grada Korčule)

Slika 2. Drugi Dani Petra Šegedina - zadovoljstvo organizatora, akademik Dubravko Jelčić, sudac Ustavnog suda (u mirovini) Milan Vuković, te tadašnji gradonačelnik Grada Korčule Mirko Duhović i predsjednik Gradskog vijeća Grada Korčule Frano Skokandić, rujana 2007.

Slika 3. Ispred rodne kuće Petra Šegedina u Postrani u Žrnovu na Korčuli, postavljanje vijenca, sudac Ustavnog suda (u mirovini) Milan Vuković, tadašnji gradonačelnik Grada Korčule Mirko Duhović i akademik Dubravko Jelčić, rujan 2007.

Slika 4. Četvrti Dani Petra Šegedina, akademik Dubravko Jelčić, izlaže Božidar Petrač, Velika vijećnica Grada Korčule, rujan 2011.

Slika 5. Voditelj znanstvenog dijela manifestacije Dani Petra Šegedina akademik Dubravko Jelčić, Velika vijećnica Grada Korčule, rujan 2011.

Slika 6. Četvrti Dani Petra Šegedina, voditelj znanstvenog dijela skupa akademik Dubravko Jelčić i izlagačica Anica Bilić, Velika vijećnica Grada Korčule, rujan 2011.

Slika 7. Akademici Dubravko Jelčić i Luko Paljetak na četvrtim Danima Petra Šegedina, rujan 2011.

Slika 8. Otkrivanje ploče Srednje škole Petra Šegedina Korčula, ravnatelj Lovre Botica i akademik Dubravko Jelčić, 16. rujna 2011.

Slika 9. Pred upravo otkrivenom pločom Srednje škole Petra Šegedina Korčula, ravnatelj Lovre Botica i akademik Dubravko Jelčić, 16. rujna 2011.

Slika 10. Dubravko Jelčić na izložbi art knjige - grafičke mape prema motivima novele „Sreća“ Petra Šegedina akademskog grafičara Nikole Skokandića, Gradski muzej Korčula, rujna 2011.

Slika 11. Dio sudionika petih Dana Petra Šegedina, redom - Ivan Fabris, Andrea Barat, Dubravko Jelčić, Ana Batinić, Mratinjska glavica, Žrnovo, rujan 2013.

Slika 12. Pred rodom kućom Petra Šegedina u Postrani, u Žrnovu na Korčuli, govor akademika Dubravka Jelčića neposredno pred postavljanje vijenca, rujan 2013.

Slika 13. Akademik Dubravko Jelčić, peti Dani Petra Šegedina, rujan 2013.

Slika 14. Na Mratinjskoj glavici ispred kipa pape Ivana Pavla II., akademik Dubravko Jelčić i autor akademski kipar Radoslav Duhović, rujan 2013.

Slika 15. Dubravko Jelčić i najmlađe sudionice programa manifestacije, Postranska pijaca, Žrnovo na Korčuli, rujan 2013.

Slika 16. Dubravko Jelčić na Badiji tijekom obnove sakralnih građevina, franjevački samostan Uznesenja Marijina i crkva Gospe od Otoka, rujan 2015.

Slika 17. Dubravko Jelčić, na barci tijekom povratka s izleta u korčulanske škoje, rujan 2015.

Jelčić's Šegedin

Summary

This article is dedicated to Jelčić's interpretations of Šegedin's opus on one hand, and on the other to his efforts and activities on the promotion and popularization of Petar Šegedin's literary work in a wider cultural public. The first part of the presentation will, therefore, be focused on Dubravko Jelčić's studies and analyses of some of Šegedin's novels, short prose, diaries or the author's literary and publicist work in general, which he published in the form of prefaces and afterwords to the editions of Šegedin's works, in magazines and newspapers and, finally, in obituaries and memorial texts written after Šegedin's death in 1998, which – considering the fact that the relationship between Jelčić, a literary historian, and Šegedin, a literary author, was not only scholarly-analytical but also friendly – assume somewhat more intimate nuances. The second part of the presentation will attempt to show and save from oblivion Jelčić's work as one of the founders of The Days of Petar Šegedin, a scholarly-cultural event taking place biennially since 2005 in Korčula and Žrnovo, Šegedin's place of birth, and in Orebić, where he was buried. In this context, Dubravko Jelčić will be remembered as the first chair of conferences on Šegedin's life and work as well as the editor of the proceedings that followed them. It is primarily Jelčić's expert knowledge of Šegedin's opus and his motivation by their personal contact that contributed to the lasting and high quality of the event.

Keywords: Dubravko Jelčić; Petar Šegedin; literary opus; analysis, cultural event Dani Petra Šegedina (The Days of Petar Šegedin).

Dr. sc. Ana Batinić
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe
Odsjek za povijest hrvatske književnosti
Opatička 18, 10000 Zagreb
abatinic@hazu.hr

Sani Sardelić, prof.
Gradski muzej Korčula, Memorijalna zbirka Petra Šegedina
Trg Sv. Marka 2, 20260 Korčula
sani.curator27@gmail.com